

Faculty of Architecture of Silesian University of Technology (SUT)
Department of Theory, Designing and History of Architecture

University of Cassino and Southern Latium (UNICAS)
Department of Literature and Philosophy

Doctoral Dissertation

**Cultural landscape of the jurassic belt of defensive architecture - a digital
model of representation in the process of heritage conservation and
popularisation**

Author: MSc Arch. Magdalena Wałek

Supervisors: prof. arch. Magdalena Żmudzińska-Nowak, SUT
prof. arch. Assunta Pelliccio, UNICAS

The work was prepared as part of a double doctorate agreement between the Silesian University of
Technology and the University of Cassino and Southern Lazio

Gliwice, Cassino 2023

Tytuł pracy magisterskiej: Krajobraz kulturowy jurajskiego pasa architektury obronnej - cyfrowy model reprezentacji w procesie ochrony dziedzictwa i popularyzacji

Autor: mgr inż. arch. Magdalena Wałek

Promotorzy: prof. arch. Magdalena Żmudzińska-Nowak, SUT, prof. arch. Assunta Pelliccio, UNICAS

Słowa kluczowe: Dziedzictwo Kulturowe, Pas Jurajski, Krajobraz Kulturowy, Architektura Obronna, Dokumentacja Cyfrowa

Streszczenie w języku polskim

Praca skupia się na dogłębnej analizie krajobrazu kulturowego w obrębie pasa jurajskiego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, koncentrując się na historycznej architekturze obronnej, która definiuje tę unikalną krainę. Obszar ten wyróżnia się nie tylko ze względu na swoje piękno naturalne, ale także ze względu na bogate dziedzictwo kulturowe, z tysiącami jaskiń i schronień skalnych, które sięgają czasów osadnictwa paleolitycznego. Krajobraz ten różni się od delikatnych, rzeźbiarskich ostańców skalnych po głębokie wąwozy i jarugi, w tym słynne miejsca jak Ojców i Mników. "Orle Gniazda", grupa zamków założonych przez Kazimierza Wielkiego, stanowią ikoniczne symbole historycznego znaczenia tej krainy, które sięgają daleko poza średniowiecze.

Studium podkreśla kluczową rolę, jaką ta kraina odegrała w ochronie dawnej stolicy kraju i głównej trasy handlowej Europy. Przedstawia kompleksowy przegląd różnych systemów obronnych znajdujących się w tym obszarze, prezentując ich znaczenie podczas panowania Króla Kazimierza Wielkiego i ich trwałe dziedziczne wpływy jako symbole tożsamości narodowej. Dzięki oczom artystów i pisarzy, takich jak Amilcar Kosiński, Napoleon Orda, Zygmunt Vogel i Kazimierz Stroczyński, te fortyfikacje stały się trwałymi pomnikami, symbolizującymi władzę, upadek i zmiany, trwale wpisując się w polską kulturę.

Jednak krajobraz kulturowy pasa jurajskiego nie pozostał odporny na wpływ procesów industrializacji i urbanizacji, co doprowadziło do dewastacji i zniszczeń. Dlatego też ta praca dyplomowa podkreśla pilną potrzebę zachowania i ożywienia tego bezcennego dziedzictwa jako integralnej części kulturowej tożsamości Polski.

Problemem naukowym poruszonym w tej pracy dyplomowej jest brak systematycznych i kompleksowych badań, które dostarczałyby jednolitej bazy wiedzy na temat obiektów kulturowych w obrębie pasa jurajskiego. Obecne materiały źródłowe i badania są rozproszone i niewystarczające, co utrudnia skuteczną ochronę tego dziedzictwa. Badania mają na celu wypełnienie tej luki w wiedzy oraz zbadanie potencjału digitalizacji do stworzenia jednolitego systemu wymiany informacji służącego celom konserwacji i popularyzacji.

Hipoteza zakłada, że uzupełnienie i uporządkowanie wiedzy, w połączeniu z digitalizacją obiektów w obszarze pasa jurajskiego, przyczyni się do stworzenia jednolitego systemu informacyjnego. Taki system może służyć podwójnemu celowi: ochronie tego unikalnego dziedzictwa kulturowego oraz ułatwieniu jego dostępności dla celów popularyzacyjnych. Ostatecznym celem pracy dyplomowej jest więc nie tylko wypełnienie istniejących luk w wiedzy, ale także opracowanie innowacyjnych metod zarządzania i ochrony dziedzictwa kulturowego pasa jurajskiego, aby zachować je dla przyszłych pokoleń.